

RETTENS DOM (Femte Udvidede Afdeling)

13. juni 2000 *

I de forenede sager T-204/97 og T-270/97,

EPAC — Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA, Lissabon (Portugal),
ved advokat J. Mota de Campos, Lissabon, og med valgt adresse i Luxembourg
hos advokat J. Calvo Basaran, 34, boulevard Ernest Feltgen,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved D. Triantafyllou A. M. Alves
Viera, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt
adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske
Tjeneste, Wagnercentret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: portugisisk.

angående en påstand, i sag T-204/97, om annullation af Kommissionens beslutning 97/433/EF af 30. april 1997 Kommissionens beslutning af 30. april 1997 om anmodning til den portugisiske regering om at suspendere støtten i form af en statsgaranti til virksomheden EPAC — Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA (EFT L 186, s. 25), og, i sag T-270/97, om annullation af Kommissionens beslutning 97/762/EF af 9. juli 1997 om de foranstaltninger, Portugal har truffet til fordel for EPAC — Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA (EFT L 311, s. 25),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.D. Cooke, og dommerne R. García-Valdecasas, P. Lindh, J. Pirrung og M. Vilaras,

justitssekretær: fuldmægtig A. Mair,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 1. juli 1999,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

- 1 EPAC — Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA, er et statsejet aktieselskab, som blev stiftet ved det portugisiske lovdekret nr. 29/91 af 11. januar 1991, og som opererer på kornmarkedet. Selskabet blev stiftet på baggrund af den gradvise afvikling af den offentlige virksomhed EPAC (på daværende tidspunkt Empresa Pública de Abastecimento de Cereais), som blev etableret i 1977, og som indtil 1985 i sin egenskab af offentligt interventionsorgan med ansvar for sikring af den nationale korn- og frøforsyning, havde et offentligt monopol gennem forvaltning af dette marked. I 1986 — efter Den Portugisiske Republiks tiltrædelsen af De Europæiske Fællesskaber — blev havnesiloer, faciliteter, anlæg og dertil hørende materiel sammen med de til aktiverne knyttede lån overdraget til et nyoprettet statsejet aktieselskab, Silopor — Empresa de Silos Portuários.
- 2 Det beløb, Silopor skyldte EPAC på grundlag af denne overdragelse, blev i 1989 skønnet at udgøre 7,5 mia. PTE, hvilket beløb Silopor helt åbenbart var ude af stand til at betale med egne midler. I februar 1997 udgjorde gælden med tillæg af renter i alt 31,2 mia. PTE.
- 3 EPAC var i en økonomisk ubalance, der var karakteriseret ved, at det havde for mange anlægsaktiver og en tung lønbyrde samt utilstrækkelige egne midler til finansiering af virksomhedens drift. Denne situation var en følge af opretholdelsen af et omfattende net af anlæg fordelt over hele landet.

- 4 Fra april 1996 var EPAC ude af stand til at opfylde størstedelen af sine økonomiske forpligtelser.
- 5 Denne situation førte til, at den portugisiske stat udarbejdede en rentabiliserings- og saneringsplan for EPAC. Planen blev den 26. juli 1996 godkendt både af statssekretariatet for statens finanser og finansielle spørgsmål og af statssekretariatet for landbrug og levnedsmiddelkvalitet. Der blev således givet EPAC bemyndigelse til at indlede forhandlinger om et lån på markedsvilkår af et beløb på maksimalt 50 mia. PTE, hvoraf 30 mia. for en periode på syv år kunne være dækket af en statsgaranti.
- 6 Ved finansministerens beslutning nr. 430/96-XIII af 30. september 1996 blev denne garanti bevilget for så vidt angår en del af det lån, som EPAC optog hos et bankkonsortium, og lånebeløbet, 48,7 mia. PTE, svarede til EPAC's samlede gæld pr. den 30. juni 1996. Lånet havde til formål at omlægge EPAC's kortfristede banklån til mellemfristet lån. Det blev oprettet for en periode på syv år med en rentesats på »Lisbor 6 måneder« for den garanterede del og »Lisbor 6 måneder + 1,2%« for den ikke garanterede del.
- 7 Den 15. oktober 1996 modtog Kommissionen en klage vedrørende en eventuel statsstøtte i form af denne statsgaranti på de 30 mia. PTE og af et supplerende lån på ca. 20 mia. PTE, som var ydet på særlige vilkår.
- 8 Idet Kommissionen ikke havde modtaget nogen anmeldelse i henhold til EF-traktatens artikel 93, stk. 3 (efter ændring nu artikel 88, stk. 3, EF), fra de

portugisiske myndigheder, fremsendte Kommissionen den 31. oktober 1996 en skrivelse til disse, hvori den anmodede om en bekræftelse af eksistensen af en sådan støtte. Kommissionen anmodede bl.a. om, at de portugisiske myndigheder i bekræftende fald anmeldte den pågældende støtte med henblik på, at den kunne foretage en undersøgelse af støttens forenelighed med fællesmarkedet i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 92 (efter ændring nu artikel 87 EF) og traktatens artikel 93.

- 9 Ved skrivelse af 26. november 1996 bekræftede Den Portugisiske Republik, at der forelå en sådan statsgaranti til fordel for EPAC. Der blev imidlertid ikke indgivet nogen anmeldelse til Kommissionen i henhold til traktatens artikel 93, stk. 3, vedrørende denne transaktion.
- 10 Den 28. januar 1987 indgav klageren en begæring til Kommissionen om, at der blev truffet midlertidige foranstaltninger med henblik på at suspendere den garanti, staten havde stillet for EPAC.
- 11 Ved skrivelse af 27. februar 1997 meddelte Kommissionen de portugisiske myndigheder, at der var indledt en procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, til prøvelse af støtten til EPAC (EFT C 140, s. 16). Det var Kommissionens opfattelse, at statsgarantien ikke var betinget af særlige forpligtelser, og at rentesatserne på de undersøgte lån lå væsentligt under markedets referencerente, eftersom en virksomhed i økonomiske vanskeligheder, såsom EPAC, ikke på normale markedsvilkår kunne opnå lån på gunstigere vilkår end dem, der blev tilbudt erhvervsdrivende med en sund økonomi, uden at de fællesskabsretlige regler om statsstøtte blev overtrådt.

- 12 I skrivelsen anmodede Kommissionen endvidere den portugisiske regering om at træffe alle de fornødne foranstaltninger med henblik på øjeblikkelig at suspendere virkningerne af den for EPAC stillede garanti. Der blev meddelt den portugisiske regering en frist på 15 dage fra skrivelsens forkyndelse til at underrette Kommissionen om de foranstaltninger, der var truffet for at efterkomme påbuddet. Endvidere forbeholdt Kommissionen sig muligheden for at træffe en formel beslutning om, at Portugal straks skulle suspendere den pågældende støtte for fremtidige transaktioner.
- 13 Kommissionen afsluttede denne skrivelse med at præcisere, at den pågældende foranstaltning efter dens opfattelse var en støtte, der efter sin karakter ikke kunne fremme udviklingen af sektoren eller af den pågældende region, og at den således var en driftsstøtte, der var i strid med Kommissionens faste praksis vedrørende anvendelsen af traktatens artikel 92 og 93 og EF-traktatens artikel 94 (efter ændring nu artikel 89 EF).
- 14 I forbindelse med denne procedure anmodede Kommissionen den portugisiske regering, de øvrige medlemsstater og andre interesserede parter om at fremsætte deres bemærkninger.
- 15 Ved skrivelse af 21. marts 1997 meddelte den portugisiske regering Kommissionen, at den offentlige forvaltning ikke på nogen måde havde deltaget i forhandlingerne om det lån, bankerne ydede EPAC til finansiering af selskabets kommercielle aktiviteter, og meddelte nærmere oplysninger om dette lån.

- 16 Ved skrivelse af 8. april 1997 forelagde den portugisiske regering formelt Kommissionen sine bemærkninger vedrørende beslutningen om at indlede en procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2.
- 17 Den 30. april 1997 vedtog Kommissionen beslutning 97/433/EF om anmodning til den portugisiske regering om at suspendere støtten i form af en statsgaranti til virksomheden EPAC (EFT L 186, s. 25). Det bestemmes i beslutningen:

»Artikel 1

Portugal skal straks suspendere ydelsen af den statsgaranti til fordel for virksomheden [EPAC], der er fastsat ved finansministerens beslutning nr. 430/96-XIII af 30. september 1996 i strid med traktatens artikel 93, stk. 3, og inden for 15 dage underrette Kommissionen om, hvilke foranstaltninger Portugal har truffet for at efterkomme denne beslutning [...].«

- 18 Ved skrivelse af 21. maj 1997 kommenterede den portugisiske regering beslutningen ved bl.a. at tilkendegive, at »der ikke [var] tale om en investering eller et tilskud, men [...] om en garanti, der dække[de] EPAC's forpligtelser i forbindelse med den kontrakt om gældsomstrukturering, der var forhandlet og indgået med kreditorbankkonsortiet«. Den tilføjede, at det finansielle bidrag udelukkende stammede fra denne kontrakt, som staten ikke var part i. Ifølge regeringen fandt staten selv, at den pågældende låntagning var nødvendig, og at denne ikke gav en virksomhed en fordel i forhold til andre, men snarere mindskede den skade, som staten havde påført virksomheden.

- 19 Kommissionen, der videreførte proceduren, vedtog beslutning 97/762/EF af 9. juli 1997 om de foranstaltninger, Portugal har truffet til fordel for EPAC (EFT L 311, s. 25), som bestemmer:

»Artikel 1

Den støtte, som de portugisiske myndigheder har ydet til fordel for EPAC, er ulovlig, fordi den er iværksat i strid med procedurereglerne i traktatens artikel 93, stk. 3. Den er også uforenelig med fællesmarkedet, jf. traktatens artikel 92, stk. 1, og den opfylder ikke betingelserne for de undtagelser, der er fastsat i samme artikels stk. 2 og 3.

Artikel 2

1. Portugal skal afvikle den i artikel 1 nævnte støtte senest 15 dage efter den dato, hvor denne beslutning meddeles.

2. Senest to måneder efter den dato, hvor denne beslutning meddeles, skal Portugal træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for, at støtten tilbagebetales.

3. Tilbagebetaling sker efter procedurerne i den portugisiske lovgivning, og renter beregnes fra den dato, hvor støtten blev udbetalt. Den rentesats, der skal anvendes, er den referencesats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regional støtte.«

Retsforhandlinger

- 20 Ved stævninger indleveret til Rettens Justitskontor den 7. juli 1997 og den 14. oktober 1997 har sagsøgeren henholdsvis anlagt sag til prøvelse af beslutning 97/433, hvilken sag er registreret under sagsnummer T-204/97, og sag til prøvelse af beslutning 97/762, hvilken sag er registreret under sagsnummer T-270/97.
- 21 Endvidere nedlagde Den Portugisiske Republik den 23. september 1997 påstand om annullation af de beslutninger, der er anfægtet i nærværende sager, ved stævninger registreret under sagsnummer C-246/97 og C-330/97. Ved kendelse afsagt den 15. december 1998 besluttede Domstolen at udsætte behandlingen af disse to sager, indtil Retten havde afsagt sine domme.
- 22 I sag T-204/97 nedlagde Kommissionen den 13. oktober 1997 ved særskilt dokument påstand om, at det var ufornuddent at træffe afgørelse i sagen. Sagsøgeren indgav den 21. november 1997 sine bemærkninger til denne påstand. Ved kendelse af 5. marts 1998 afsagt af Fjerde Udvidede Afdeling henskød Retten den nævnte påstand til afgørelse i forbindelse med sagens realitet og udsatte afgørelsen om sagsomkostninger.
- 23 På grundlag af den refererende dommers rapport besluttede Retten (Femte Udvidede Afdeling) dels, i sag T-270/97, at træffe foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse, idet den opfordrede parterne til skriftligt at besvare visse spørgsmål og at fremlægge bestemte dokumenter, dels at indlede den mundtlige forhandling i de to sager. Kommissionen og sagsøgeren efterkom disse begæringer ved skrivelser af henholdsvis 7. og 9. april 1999.
- 24 Ved kendelse af 16. juni 1999 blev de to sager forenet med henblik på den mundtlige forhandling. Parterne afgav deres mundtlige indlæg og besvarede Rettens spørgsmål i retsmødet den 1. juli 1999.

- 25 Efter at parterne var hørt herom, fandt Retten, at der var grundlag for at forene sagerne med henblik på dommen i henhold til artikel 50 i Rettens procesreglement.

Parternes påstande

- 26 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- Sagen antages til realitetsbehandling, og beslutning 97/433 og beslutning 97/762 annulleres.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

- 27 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

- I sag T-204/97: Det er ufornuddent at træffe afgørelse i sagen, og under alle omstændigheder skal der ske frifindelse.
- I sag T-270/97: Frifindelse.
- Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Realiteten i sag T-270/97

- 28 Sagsøgeren har påberåbt sig fire anbringender til støtte for sine påstande, for det første tilsidesættelse af begrundelsespligten, for det andet tilsidesættelse af traktatens artikel 92, stk. 1 og 3, for det tredje tilsidesættelse af EF-traktatens artikel 90 og 222 (nu artikel 86 EF og 295 EF), og for det fjerde tilsidesættelse af de almindelige principper proportionalitetsprincippet, retssikkerhedsprincippet og princippet om den berettigede forventning.

1. *Det første anbringende, tilsidesættelse af begrundelsespligten*

Parternes argumenter

- 29 Sagsøgeren har for det første anført, at der foreligger en selvmodsigelse mellem de faktiske omstændigheder og deres retlige kvalifikation i begrundelsen i beslutning 97/762 (herefter »den anfægtede beslutning«). Selskabet har i denne forbindelse anført, at Kommissionen i sin skrivelse til forkyndelse af den anfægtede beslutning og i sin foreløbige beslutning af 30. april 1997 ikke har nævnt, at der er tale om en »støtte«, mens den i den anfægtede beslutning benytter »støtte« skiftevis i ental og flertal. Denne selvmodsigelse i betragtningerne og mellem betragtningerne og beslutningens konklusion er en følge af manglende kendskab til sagsøgerens retlige situation og Kommissionens urigtige vurdering af de faktiske forhold. Dette fører til en manglende begrundelse i den anfægtede beslutning. Sagsøgeren har i denne forbindelse fremhævet, at da banklånet på ca. 20 mia. PTE ikke har været dækket af nogen garanti eller noget tilskud fra statens side, kan den ikke udgøre nogen støtte.

- 30 Sagsøgeren har for det andet gjort gældende, at begrundelsen er utilstrækkelig. Henset til den relevante retspraksis på dette område er det selskabets opfattelse, at det påhviler Kommissionen at begrunde, hvorfor statsgarantien udgjorde en

støtte, at denne støtte påvirkede samhandelen mellem medlemsstaterne, at den fordrejede eller konkret truede med at fordreje konkurrencen, og endelig, at denne støttes art indebar, at den må tilbagesøges (jf. Rettens dom af 8.6.1995, sag T-459/93, Siemens mod Kommissionen, Sml. II, s. 1675, præmis 31). Konsekvenserne af Kommissionens beslutning ville være alvorlige og medføre »en ekstrem rigorisme ved bedømmelsen af de faktiske og retlige forhold, som danner grundlag for legalitetsvurderingen og træffelsen af de foranstaltninger, der er nævnt i beslutningen«. Imidlertid har Kommissionen undladt at nævne de særlige forhold vedrørende markedet (jf. Domstolens dom af 13.3.1985, forenede sager 296/82 og 318/82, Nederlandene og Leeuwarder Papiervarenfabriek mod Kommissionen, Sml. s. 809, præmis 24) og at præcisere forholdene vedrørende påvirkningen af samhandelen og fordrejningen af konkurrencen.

- 31 Endelig har sagsøgeren anført, at Kommissionen ikke har taget hensyn til de bemærkninger, der er fremsat af den portugisiske stat, og navnlig ikke til den omstændighed, at garantien udgjorde et af de midler, der skulle indgå i den finansielle sanering, som var nødvendig for alle privatiseringstransaktioner, og som derfor var en nødvendig forudsætning for den privatisering, der var tiltænkt for så vidt angår EPAC. Kommissionen har ikke anført de grunde, der førte til, at de påståede støtteforanstaltninger, henset til sagens omstændigheder, måtte kræves tilbageført (jf. Domstolens dom af 21.3.1981, sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1433, præmis 54).
- 32 Kommissionen har heroverfor anført, at der er fuldstændig overensstemmelse mellem den anfægtede beslutnings konklusion og dens begrundelse, og at den eneste foranstaltning, der er omhandlet i den omhandlede beslutning, er den garanti, som den portugisiske stat stillede på vegne af EPAC. Den har gjort gældende, at anvendelsen af ordet »støtte« i flertal i den anfægtede beslutning er en følge af dens ønske om, at støtten og dens virkninger fjernes fuldstændig, og at man vender tilbage til statu quo ante. Subsidiært har Kommissionen anført, at den pågældende foranstaltning ligeledes udgjorde en støtte i forhold til Silopor, idet den gjorde det muligt for denne virksomhed ikke at indfri sin forpligtelse over for EPAC. Denne dobbelte virkning af støtten berettiger brugen af flertalsformen.
- 33 Kommissionen har anført, at den til støtte for sin argumentation har fremlagt taloplysninger, der giver grundlag for at antage, at den pågældende støtte gjorde det muligt for EPAC at overleve som en aktør af meget stor betydning på det

pågældende marked, og at støtten nødvendigvis ville medføre en påvirkning af samhandelen og en fordrejning af konkurrencen. Endelig har Kommissionen gjort gældende, at i modsætning til det af sagsøgeren anførte indeholder den anfægtede beslutning en begrundelse for afvisningen af at tage hensyn til argumentet om, at den pågældende støtte havde til formål at sanere EPAC's finansielle situation og at omstrukturere selskabet.

Rettens bemærkninger

- 34 Den forpligtelse, der i medfør af traktatens artikel 190 (nu artikel 253 EF) påhviler Fællesskabets institutioner til at begrunde deres beslutninger, skal gøre det muligt for Fællesskabets retsinstanser at udøve deres legalitetskontrol og for den berørte at gøre sig bekendt med begrundelsen for den trufne foranstaltning med henblik på at kunne varetage sine interesser og afgøre, om beslutningen er lovlig (jf. Rettens dom af 15.9.1998, forenede sager T-126/96 og T-127/96, BFM og EFIM mod Kommissionen, Sml. II, s. 3437, præmis 57).
- 35 Kommissionen er endvidere ikke i begrundelsen for beslutninger, som den må træffe for at sikre anvendelsen af konkurrencereglerne, forpligtet til at tage stilling til alle de argumenter, som de berørte har fremført for den. Kommissionen behøver kun at redegøre for de faktiske omstændigheder og retlige betragtninger, der har været afgørende med henblik på beslutningens konklusion (jf. dommen i sagen Siemens mod Kommissionen, præmis 31).
- 36 Hvad angår kvalifikationen af en støtteforanstaltning indebærer dette princip, at Kommissionen skal angive sine grunde for at antage, at den pågældende foranstaltning falder ind under anvendelsesområdet for traktatens artikel 92, stk. 1.

- 37 Selv om det kan konstateres, at den anfægtede beslutning både anvender entals- og flertalsformen af ordet »støtte«, må det imidlertid fastslås, at Kommissionen har anført den omstændighed — som i øvrigt er taget i betragtning i dens skrivelse af 27. februar 1997 — at konsolideringen af EPAC's passiver ligeledes synes at udgøre en støtte til fordel for Silopor.
- 38 Kommissionen nævner endvidere følgende i betragtning 13, litra c):
- »Kommissionen må derfor konkludere, at statsgarantien til fordel for EPAC også udgør statsstøtte til Silopor, som er direkte afledt af EPAC. Den portugisiske stat, der er eneaktionær i begge virksomheder, giver gennem sin statsgaranti til EPAC denne mulighed for ikke at inddrive sine fordringer, hvilket udgør en indirekte støtte til Silopor.«
- 39 Da man under alle omstændigheder ikke kan udskille en retsakts konklusion fra dens betragtninger, hvorfor den om nødvendigt må fortolkes under hensyntagen til de betragtninger, som har ført til dens vedtagelse, finder Retten, at sagsøgeren er blevet bibragt det fornødne for at forstå, at det alene var statsgarantien, som var blevet stillet på selskabets vegne af den portugisiske stat, der var omfattet af den anfægtede beslutning (jf. Domstolens dom af 15.5.1997, sag C-355/95 P, TWD mod Kommissionen, Sml. I, s. 2549, præmis 21).
- 40 Det følger heraf, at man må forkaste sagsøgerens argument om, at der er en selvmodsigelse i begrundelsen i den anfægtede beslutning.
- 41 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at Kommissionen ikke har godtgjort, at statsgarantien udgjorde en støtte, at den påvirkede samhandelen mellem medlemsstaterne, at den fordrejede eller truede med at fordreje konkurrencen, og at den efter sin art måtte tilbagesøges.

- 42 Kommissionen har imidlertid i andet afsnit i betragtning 4 til den anfægtede beslutning anført, at den pågældende garanti udgjorde en statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1. Den har i den forbindelse nævnt, at rentesatserne for lånene indeholdt et støtteelement, og at den undersøgte statsgaranti ikke var betinget af særlige forpligtelser, der er en forudsætning for, at en tilladelse til den pågældende foranstaltning kan begrundes.
- 43 Kommissionen har endvidere nævnt støttens konkrete virkninger for konkurrencen og samhandelen inden for Fællesskabet. For så vidt angår kriteriet vedrørende forbrejningen af konkurrencen præciseres det i den anfægtede beslutning, at sådanne foranstaltninger fører til en direkte forbedring af vilkårene for produktion og afsætning af virksomhedens produkter i forhold til andre virksomheder i Fællesskabet, som ikke nyder godt af en tilsvarende støtte (jf. betragtning 4, tredje afsnit, i den anfægtede beslutning).
- 44 Hvad angår kriteriet om påvirkningen af samhandelen inden for Fællesskabet anføres det i beslutningen:

»Kornproduktionen i EF er på 173,9 mio. tons. Kornproduktionen i Portugal er på 1,52 mio. tons. Der er en betydelig samhandel mellem Fællesskabet og Portugal, idet Portugal har kornunderskud og hvert år fra medlemsstaterne må indføre en kornmængde, der er større end landets egen produktion (1,83 mio. tons), og udfører 32 530 tons korn til de øvrige medlemsstater. I 1996 var værdien af udførslen fra Portugal på ca. 5,8 mio. ECU og af indførslen til Portugal på 310 mio. ECU.

Foranstaltningerne vil derfor kunne tænkes at påvirke samhandelen med korn mellem medlemsstaterne, da denne samhandel påvirkes, når der ydes støtte til en virksomhed, der driver samhandel med Fællesskabet og tredjelande, i forhold til andre virksomheder. Foranstaltningerne har haft direkte og umiddelbar indvirk-

ning på virksomhedens kostpris. De har derfor givet en økonomisk fordel i forhold til sektorens øvrige virksomheder, som hverken i Portugal eller i de øvrige medlemsstater har haft adgang til tilsvarende støtte. De fordrejer eller truer derfor med at fordreje konkurrencen« (jf. betragtning 11 til den anfægtede beslutning, fjerde og femte afsnit).

- 45 Det fremgår af denne begrundelse, at Kommissionen har undersøgt, om betingelserne for anvendelsen af traktatens artikel 92, stk. 1, var opfyldt. Begrundelsen gør det således muligt for sagsøgeren og Fællesskabets retsinstanser at gøre sig bekendt med grundene til, at det var Kommissionen opfattelse, at traktatens artikel 92, stk. 1, fandt anvendelse i sagen.
- 46 Sagsøgerens argument om, at Kommissionen ikke har anført de særlige forhold for markedet, har således intet grundlag.
- 47 Det er i første række uberettiget, at sagsøgeren har påberåbt sig dommen i sagen Nederlandene og Leeuwarder Papiervarenfabriek mod Kommissionen, i hvilken Domstolen for så vidt angår forpligtelser på grundlag af retspraksis (anført ovenfor i præmis 30) fastslog, at der ikke forelå nogen begrundelse af den i sagen anfægtede beslutning hvad angår kriterierne om fordrejning af konkurrencen og påvirkningen af samhandelen inden for Fællesskabet.
- 48 Selv om Kommissionen i den beslutning, der er anfægtet i denne sag, ikke har anført, hvilken markedsandel EPAC har, kan sagsøgeren henset til de relevante uddrag, som er nævnt ovenfor (jf. ovenfor, præmis 44), ikke med rette gøre gældende, at Kommissionen ikke har undersøgt støttens virkninger på konkurrencen og på samhandelen mellem medlemsstaterne.

- 49 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at Kommissionen ikke har taget hensyn til de bemærkninger, der er fremsat af den portugisiske stat.
- 50 Det kan imidlertid konstateres, at alle den portugisiske regerings bemærkninger, der er indeholdt i dens skrivelser af 8. april 1997 og 21. maj 1997, er blevet underkastet en nøje bedømmelse fra Kommissionens side i betragtning 13 til den anfægtede beslutning.
- 51 Hvad nærmere angår sagsøgerens argumenter vedrørende den omstændighed, at garantien var et af de midler, der havde til formål at indgå i den økonomiske sanering, der er nødvendig ved enhver privatisering, skal det bemærkes, at Kommissionen ikke har været i besiddelse af oplysninger om andre midler. Dette medfører, at selv om dette argument er anført i den anfægtede beslutning (betragtning 8, andet afsnit), har Kommissionen kunnet antage, at der ikke var tale om en faktisk omstændighed eller et retligt hensyn, der havde afgørende betydning for beslutningens systematik.
- 52 Endelig har sagsøgeren gjort gældende, at Kommissionen ikke har givet en tilstrækkelig begrundelse for forpligtelsen til at tilbagesøge den pågældende støtte.
- 53 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at Kommissionen, som har beføjelse til at pålægge de nationale myndigheder at tilbagesøge støtten, når den påtænkte støtte i strid med traktatens artikel 93, stk. 3, allerede er blevet udbetalt, ikke er forpligtet til at anføre en særlig begrundelse for, at den har ret til at udøve denne beføjelse (jf. f.eks. Domstolens dom af 17.6.1999, sag C-75/97, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 3671, præmis 82).
- 54 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at Kommissionen i betragtning 15 tilstrækkeligt har begrundet tilbagesøgningen af støtten, idet den har anført, at

den pågældende støtte efter sit indhold og af tidligere anførte grunde er uforenelig med fællesmarkedet i medfør af traktatens artikel 92. I den forbindelse skal det bemærkes, at Kommissionen har begrundet størrelsen af den støtte, der skal tilbagebetale, ved en henvisning til den økonomiske fordel, EPAC uberettiget har modtaget, hvilket svarer til forskellen mellem finansieringsomkostningerne for banklån på markedsvilkår og de af EPAC faktisk betalte finansieringsomkostninger (jf. betragtning 15, femte afsnit, i den anfægtede beslutning).

55 Som følge heraf er argumentet om, at der mangler begrundelse for tilbagesøgning af støtten, uden grundlag.

56 Det første anbringende må herefter forkastes.

2. Det andet anbringende, tilsidesættelse af traktatens artikel 92

Det første led, tilsidesættelse af traktatens artikel 92, stk. 1

Parternes argumenter

57 Sagsøgeren har først gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat traktatens artikel 92, stk. 1, for så vidt som den i den anfægtede beslutning har fundet, at statsgarantien udgjorde en statsstøtte i denne bestemmelses forstand. Til støtte for dette argument har selskabet indledningsvis anført, at en garanti for en almindelig transaktion til omstrukturering af selskabets passiver ikke har medført nogen overførsel af statsmidler, eftersom garantien kun forfalder, hvis selskabet ikke

opfylder låneaftalen. Selskabet har endvidere anført, at da garantien ikke har gjort det muligt for selskabet at forhandle sig til en lavere rentesats end markedsrenten, kan den ikke betegnes som en støtte. Den rentesats, som bankkonsortiet har accepteret, at sagsøgeren skal betale, er ikke en følge af den offentlige forvaltnings deltagelse i forhandlingerne, men er udtryk for konsortiets ønske om at gøre det muligt at gennemføre en finansieringstransaktion med det formål at omlægge et kortfristet passiv til et langfristet.

- 58 Sagsøgeren har endvidere anført, at det påhviler staten som eneaktionær at sikre gennemførelsen af selskabets opgaver af almen interesse, og at den garanti, staten har stillet, er sammenlignelig med den, der kan stilles af en privat investor, der handler inden for rammerne af en markedsøkonomi. Selskabet har således gjort gældende, »at der er tale om en statsstøtte, når den offentlige myndighed giver virksomheden økonomiske ressourcer på vilkår, der ville være uacceptable for en investor, der handler på normale markedsvilkår«, og har henvist til, at Kommissionen har antaget en pragmatisk og udviklingsorienteret opfattelse af dette kriterium angående den private investor. »En privat virksomhed kan rimeligvis fremskaffe den nødvendige kapital til at sikre, at en virksomhed, der er kommet i forbigående vanskeligheder, kan overleve og på ny kan blive rentabel, efter omstændighederne efter en rekonstruktion« (jf. Domstolens dom af 10.7.1986, sag 234/84, Belgien mod Kommissionen, Sml. s. 2263, præmis 15). Imidlertid behøver de indgreb, som iværksættes af en offentlig investor, når denne forfølger visse formål med hensyn til økonomisk politik, ikke nødvendigvis være den fremgangsmåde, der følges af en almindelig investor, som placerer kapital til forrentning på kortere eller længere sigt (jf. Domstolens dom af 21.3.1991, sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 1603, præmis 20).

- 59 Såfremt disse domme anvendes på sagsøgerens tilfælde, er det sagsøgerens opfattelse, at det var lovligt, at staten medvirkede ved at stille en garanti for en transaktion til omstrukturering af selskabets passiver på markedsvilkår — både henset til statens egenskab af eneaktionær og til dens ansvar for selskabets økonomiske situation. I forbindelse hermed har sagsøgeren nævnt sin omstrukturerings- og saneringsplan, som fører til, at selskabet bliver privatiseret, og til, at det får mulighed for at genskabe rentabilitet på det relevante marked. Idet staten arbejdede for at forfølge den almene interesse, som fulgte med gennemførelsen af sagsøgerens opgaver, medvirkede staten således til at gøre en offentlig virksomhed »levedygtig igen« og til ikke at skade sit eget omdømme.

- 60 Sagsøgeren har ligeledes gjort gældende, at i henhold til det standpunkt, Kommissionen indtog i sin meddelelse om de økonomiske forbindelser mellem staten og de offentlig virksomheder, har de portugisiske myndigheder afgivet talrige oplysninger, der gjorde det muligt at give en plausibel forklaring på, at garantien blev stillet, uden at den kunne betegnes som en støtte. Kommissionen har imidlertid ikke taget hensyn til alle disse argumenter.
- 61 Endelig har Kommissionen ved at betegne garantien som en statsstøtte foretaget en bevidst fejlfortolkning af støttebegrebet, og da der ikke har kunnet konstateres at foreligge en overtrædelse af traktatens artikel 92, stk. 1, har den portugisiske stat ikke haft pligt til at anmelde den påståede støtte over for Kommissionen i medfør af traktatens artikel 93, stk. 3.
- 62 Sagsøgeren har for det andet påberåbt sig, at Kommissionen har tilsidesat traktatens artikel 92, stk. 1, for så vidt som den ikke har godtgjort, at den påståede statsstøtte påvirkede samhandelen inden for Fællesskabet og fordrejede eller truede med at fordreje konkurrencen. Sagsøgeren har til støtte for sit argument gjort gældende, at det ikke er tilstrækkeligt at antage, at der vil ske en påvirkning af samhandelen alene på grundlag af, at der er truffet en foranstaltning til økonomisk bistand, men at det derimod påhviler Kommissionen konkret at påvise, at der foreligger en aktuel eller potentiel konkurrenceforvridning (Domstolens dom af 14.9.1994, forenede sager C-278/92, C-279/92 og C-280/92, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4103, præmis 32). Ved blot at konstatere, at der forelå forstyrrelser på markedet uden at identificere disse, og at der forelå en samhandel mellem Portugal og de andre medlemsstater uden at påvise, at EPAC påvirkede denne samhandel til sin fordel, har Kommissionen hverken påvist, at samhandelen inden for Fællesskabet er blevet påvirket, eller at konkurrencen er blevet fordrejet.
- 63 Kommissionen har heroverfor anført, at den omtvistede garanti udgør en statsstøtte, og at en privat investor ville have valgt at opløse EPAC og ikke at stille en garanti for selskabet. Tilførelsen af statsmidler følger i sagen ikke alene af, at der ikke er blevet krævet betaling af nogen præmie, hvilket ville være blevet krævet af en privat garantistiller som modydelse for den risiko, vedkommende påtog sig, men ligeledes af den byrde, der følger af den eventuelle realisering af en sådan risiko for statsbudgettet. Kommissionen har imidlertid i et svar på

spørgsmål fra Retten ligeledes anført, at selv om denne præmie faktisk havde været betalt til den portugisiske stat, ville satsen ikke have svaret til markeds-satsen. Den har endvidere anført, at den ikke er forpligtet til at påvise støttens faktiske virkninger, og at den i sagen har påvist en påvirkning af samhandelen inden for Fællesskabet.

Rettens bemærkninger

— Støttebegrebet

- ⁶⁴ Det skal indledningsvis bemærkes, at traktatens artikel 92 forbyder statsstøtte og støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, i det omfang en sådan støtte påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.
- ⁶⁵ Det bemærkes endvidere, at støttebegrebet efter fast retspraksis ikke blot omfatter positive ydelser såsom selve tilskuddene, men ligeledes de indgreb, der under forskellige former letter de byrder, som normalt belaster en virksomheds budget, og derved, uden at være tilskud i ordets egentlige forstand, er af samme art og har tilsvarende virkninger (jf. bl.a. Domstolens dom af 30.11.1993, sag C-189/91, Kirsammer-Hack, Sml. I, s. 6185, præmis 16, af 15.3.1994, sag C-387/92, Banco Exterior de España, Sml. I, s. 877, præmis 13, og af 29.6.1999, sag C-256/97, DM Transport, Sml. I, s. 3913, præmis 19).
- ⁶⁶ Med henblik på at vurdere, hvorvidt en statslig foranstaltning skal anses for at være støtte, må det ifølge fast retspraksis fastlægges, hvorvidt den virksomhed, foranstaltningen er rettet til, opnår en økonomisk fordel, som den ikke ville have opnået under sædvanlige markedsbetingelser (jf. Domstolens dom af 11.7.1996,

sag C-39/94, SFEI m.fl., Sml. I, s. 3547, præmis 60, af 29.4.1999, sag C-342/96, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 2459, præmis 41, og DM Transport-dommen, præmis 22).

- 67 I denne sag har sagsøgeren gjort gældende, at den garanti, den portugisiske stat har stillet, svarer til en garanti, som en privat investor ville stille inden for rammerne af en markedsøkonomi.
- 68 Det bemærkes imidlertid, at den portugisiske stat, som stillede den omtvistede garanti, ikke har udvist en adfærd, som kan sammenlignes med en privat investors (jf. herom, for så vidt angår lån, dommen i sagen Spanien mod Kommissionen, præmis 46, og DM Transport-dommen, præmis 24), eftersom den portugisiske stat ikke har foretaget noget kapitalindskud. Det må derfor undersøges, om den garanti, staten stillede for EPAC med henblik på, at selskabet kunne opnå et lån hos bankerne, også ville have været stillet under sædvanlige markedsvilkår af en privat erhvervsdrivende, når bl.a. henses til risikoen for, at denne garanti ville blive realiseret i tilfælde af manglende tilbagebetaling af det ydede lån.
- 69 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at EPAC befandt sig i en alvorlig økonomisk situation, som var karakteriseret ved, at selskabet ikke var i stand til at opfylde sine økonomiske forpligtelser, og at det var nødvendigt at omstrukturere dets gæld samt dets logistiske ressourcer og medarbejderstab.
- 70 Sagsøgeren har endvidere anført, at »det kan tænkes, at såfremt staten ikke havde stillet denne garanti, ville aftalen mellem [selskabet] og bankkonsortiet ... ikke være blevet indgået«, og at såfremt staten tager initiativ til at trække garantien tilbage, vil de långivende banker kunne kræve omgående betaling, hvilket vil medføre selskabets konkurs.

- 71 Det følger heraf, at EPAC har fået en fordel, som selskabet ikke ville have fået under normale markedsvilkår.
- 72 Sagsøgeren kan ikke med rette gøre gældende, at rentabiliserings- og saneringsplanen, som er bundet sammen med ydelsen af et lån, der delvis er dækket af en statsgaranti, ville kunne give en privat erhvervsdrivende nogen gunstige forventninger, der ville kunne gøre ydelsen af en sådan fordel acceptabel.
- 73 Selskabet har i sine processkrifter erkendt, at rentabiliserings- og saneringsplanen ikke udgjorde en ramme, inden for hvilken virksomhedens problemer kunne løses. Den portugisiske regering har i øvrigt i sin skrivelse af 8. april 1997 anført, at »det bemærkes, at låneaftalen, selv om den midlertidig har mindsket visse virkninger af den tidligere situation, ikke på nogen måde har bidraget til en løsning af virksomhedens behov med hensyn til den fornødne driftskapital til dens løbende kommercielle aktiviteter og kravet om de fornødne investeringer til omstrukturering af virksomheden og til betaling af arbejdstagerne i forbindelse med opsigelsen af deres ansættelsesaftaler«.
- 74 Det følger heraf, at Kommissionen med rette har kunnet antage, at en privat erhvervsdrivende under de i sagen foreliggende omstændigheder ikke ville have stillet den omtvistede garanti for EPAC.
- 75 Denne konklusion kan ikke afkræftes af sagsøgerens argument om, at statens medvirken kan forklares med varetagelsen af almeninteresser, hensynet til medarbejdernes interesser eller ønsket om at bevare statens omdømme og troværdighed.
- 76 Den portugisiske stats eventuelle ansvar for forværringen af EPAC's økonomiske situation er uden betydning for, at den pågældende garanti må betegnes som

støtte, idet der i henhold til traktatens artikel 92 ikke sondres under hensyn til grundene til eller til hensigten med de statslige interventioner, men bestemmelsen definerer disse i kraft af deres virkninger (jf. senest dommen af 17.6.1999 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 25).

77 Konklusionen kan heller ikke afkræftes af sagsøgerens anbringende om, at de portugisiske myndigheder over for Kommissionen har afgivet oplysninger, der skulle godtgøre, at der forelå en plausibel forklaring for garantien, og som gjorde det muligt ikke at betegne denne som statsstøtte.

78 Sagsøgeren har til støtte for sit anbringende påberåbt sig Kommissionens meddelelse (EFT 1993 C 307, s. 3) til medlemsstaterne, der handler om anvendelse af traktatens artikel 92 og 93 og af artikel 5 i Kommissionens direktiv 80/723/EØF om gennemskuelligheden af de økonomiske forbindelser mellem medlemsstaterne og de offentlige virksomheder (EFT L 195, s. 357) på offentlige virksomheder i fremstillingssektoren. Det bestemmes i punkt 29 i denne meddelelse:

»Nærværende meddelelse vil formindske usikkerheden på dette område, idet den gør det klarere, hvorledes Kommissionen anvender det markedsøkonomiske investorprincip og kriterierne for, hvornår der foreligger støtte. Det er ikke Kommissionens hensigt at anvende principperne i denne meddelelse (der nødvendigvis angår et kompliceret område) på en dogmatisk eller doktrinær måde. Den er klar over, at forretningsmæssige investeringsbeslutninger må finde sted med en vid margin i bedømmelsen. Principperne skal anvendes, når det er hævet over enhver rimelig tvivl, at der ikke er anden plausibel forklaring på, at offentlig midler stilles til rådighed, end at de må betragtes som statsstøtte.«

79 Det er tidligere konstateret, at den portugisiske stats adfærd ikke kan sammenlignes med en privat investors, og at den fordel, der er givet EPAC, ikke under normale markedsvilkår ville været givet af en privat investor.

- 80 Hvad angår den omstændighed, at der ikke er overført midler fra staten, bemærkes, at den fordel, der er givet EPAC, indebærer en ekstra byrde for statsbudgettet i tilfælde af, at garantien realiseres (jf. Domstolen dom af 1.12.1998, sag C-200/97, Ecotrade, Sml. I, s. 7907, præmis 43).
- 81 Under disse omstændigheder er statens stillelse af en garanti ikke undtaget fra forbuddet i traktatens artikel 92 alene af den grund, at der ikke sker en øjeblikkelig og sikker tildeling af statsmidler ved, at denne fordel ydes den begunstigede virksomhed.
- 82 Det fremgår af den anfægtede beslutning, at det havde været bestemt, at der skulle betales en præmie på 0,2% til den portugisiske stat. Da sagsøgeren imidlertid ikke har gjort gældende, at denne sats var i overensstemmelse med den, der anvendtes på markedet, finder Retten, at Kommissionen med rette har kunnet antage, at præmien ikke udgjorde et rimeligt vederlag for den risiko, staten påtog sig. Staten har således allerede på dette grundlag haft en manglende fortjeneste.
- 83 Det følger af ovenstående, at Kommissionen ikke har tilsidesat traktatens artikel 92, stk. 1, ved at konstatere, at den omtvistede garanti udgør en statsstøtte som omhandlet i denne bestemmelse.

— Påvirkning af samhandelen inden for Fællesskabet og fordrejning af konkurrencen

- 84 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen ikke har godtgjort, at den påståede støtte påvirkede samhandelen inden for Fællesskabet og fordrejede eller

truede med at fordreje konkurrencen, og at det påhvilede Kommissionen konkret at påvise, at der forelå en aktuel eller potentiel ændring af konkurrencen.

85 Det påhviler imidlertid ikke Kommissionen at foretage en meget detaljeret økonomisk analyse, underbygget med taloplysninger. Da der endvidere er tale om en støtte, der ikke er anmeldt over for Kommissionen, skal den beslutning, hvorved det konstateres, at støtten er uforenelig med fællesmarkedet, ikke nødvendigvis være baseret på en påvisning af støttens faktiske virkninger på konkurrencen eller samhandelen mellem medlemsstaterne. Såfremt der blev truffet beslutning på et andet grundlag, ville det medføre, at man begunstigede de medlemsstater, der yder støtte under tilsidesættelse af anmeldelsespligten ifølge artikel 93, stk. 3, på de medlemsstaters bekostning, der giver underretning om en projekteret støtte (jf. Domstolens dom af 14.2.1990, sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen Sml. I, s. 307, præmis 33, og Rettens dom af 30.4.1998, sag T-214/95, Vlaams Gewest mod Kommissionen, Sml. II, s. 717, præmis 67).

86 Det skal bemærkes, at den anfægtede beslutning i fornødent omfang indeholder de oplysninger, der gør det muligt at fastslå, at der foreligger en påvirkning af samhandelen inden for Fællesskabet og en fordrejning af konkurrencen.

87 Kommissionen har i den anfægtede beslutning fundet, at de pågældende finansielle foranstaltninger fører til en direkte forbedring af vilkårene for produktion og afsætning af produkter i forhold til andre virksomheder i Fællesskabet, som ikke nyder godt af tilsvarende støtte. Det anføres ligeledes i beslutningen, at ophavsmanden til klagen under den administrative procedure anmodede om suspension af statsgarantien som følge af åbningen af en licitation over nedsættelsen af importtolden for majs til Portugal. Adspurgt herom under retsmødet præciserede Kommissionen, at klageren — ligesom EPAC — havde anmodet om nedsættelse af importtolden. EPAC's situation, som i denne forbindelse gav ekstremt konkurrencedygtige vilkår, som ikke kunne opretholdes af andre virksomheder, er derfor kendetegnende for en fordrejning af konkurrencen.

- 88 Kommissionen har endvidere i den anfægtede beslutning anført størrelsen af samhandelen mellem Portugal og Fællesskabet, idet den har præciseret, at samhandelen var betydelig, da Portugal havde kornunderskud (det relevante uddrag er gengivet ovenfor i præmis 44).
- 89 Kommissionen har heraf konkluderet, at samhandelen er påvirket, når en erhvervsdrivende inden for handel med korn inden for og uden for Fællesskabet modtager støtte, som begunstiger vedkommende i forhold til andre, og den pågældende foranstaltning har haft en direkte og øjeblikkelig virkning på omkostningerne for den virksomhed, der således nyder godt af en økonomisk fordel i forhold til sektorens øvrige virksomheder (det relevante uddrag er gengivet ovenfor i præmis 44).
- 90 Som følge heraf har Kommissionen med rette kunnet konstatere, at samhandelen inden for Fællesskabet var påvirket i den foreliggende sag. Sagsøgeren har i øvrigt ikke fremlagt nogen oplysninger, der kunne afkræfte denne konklusion.
- 91 Det følger af de foranstående betragtninger, at argumentet vedrørende tilsidesættelse af traktatens artikel 92, stk. 1, er uden grundlag.

Andet led, tilsidesættelse af traktatens artikel 92, stk. 3

Parternes argumenter

- 92 Sagsøgeren har gjort gældende, at traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), er tilsidesat, for så vidt som Kommissionen ikke i tilstrækkeligt omfang har

begrundet, at de undtagelser, der er fastsat i ovennævnte artikel, ikke kunne finde anvendelse. Kommissionen burde ikke blot have konstateret betydningen af de af de portugisiske myndigheder afgivne oplysninger, men også have taget dem i betragtning i sin bedømmelse. Da Kommissionen fra starten af proceduren har vidst, at omstrukturerings- og saneringsplanen for EPAC ikke længere var tiltænkt som en ramme, inden for hvilken virksomhedens problemer skulle løses, burde Kommissionen have bedømt den omtvistede garanti på grundlag af de kriterier, der anvendes på redningsstøtte, og ikke på grundlag af de kriterier, der anvendes på omstruktureringsstøtte.

93 Ud over denne fejl i den retlige kvalifikation har Kommissionen begået en retlig fejl ved i den foreliggende sag at anvende de fire betingelser, den har fastsat i sin meddelelse 94/C 368/05 (»EF's rammebestemmelser for statsstøtte til redning om omstrukturering af kriseramte virksomheder«, EFT 1994 C 368, s. 12), uanset at den har erkendt, at EPAC var en kriseramt virksomhed, der ikke var i stand til at sikre en retablering med egne midler.

94 Hvad angår den første betingelse vedrørende rentesatsen på den omtvistede garanti har sagsøgeren gjort gældende, at der blev forhandlet om lånene uden direkte deltagelse af de portugisiske myndigheder og på markedsvilkår. Selv om der var blevet accepteret en lavere rentesats, kræves det ikke i henhold til ordlyden af det første kriterium, at den accepterede rente er på markedsvilkår, idet det alene er kreditter, der skal tilbagebetales, som skal være forrentet med en sats, der svarer til markedsrenten. Hvad angår den anden betingelse vedrørende begrænsning af støttebeløbet til det, der er nødvendigt for virksomhedens drift, har sagsøgeren gjort gældende, at garantien ikke er en driftsstøtte, men »en ekstraordinær og midlertidig foranstaltning til at overvinde dette problem, mens en overordnet løsning afventes«. Den løsning, de portugisiske myndigheder valgte, havde ifølge sagsøgeren til formål at opretholde virksomhedens drift uden at overtræde de fællesskabsretlige regler, idet man omlagde et kortfristet banklån til langfristet gæld. Hvad endvidere angår den tredje betingelse vedrørende varigheden af den tildelte støtte har sagsøgeren gjort gældende, at den frist, der sædvanligvis er fastsat til seks måneder, kan forlænges, og at det er nødvendigt at give den støttemodtagende virksomhed tid til at udarbejde en plan for varig genoprettelse. Hvad endelig angår den fjerde betingelse vedrørende den sociale begrundelse for den pågældende foranstaltning er det sagsøgerens opfattelse, at ved at muliggøre opretholdelsen af selskabets drift har den stillede garanti gjort

det muligt at undgå afskedigelser og forstyrrelser på landets kornforsyningsmarked og at gøre EPAC's handelsmæssige og tekniske støtte over for de portugisiske landmænd varig.

- 95 Sagsøgeren har endvidere anført, at i det tilfælde, at garantien skulle blive betegnet som en støtte, ændrer den i overensstemmelse med traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), ikke samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. Selskabet har i den forbindelse erindret om, at Domstolen i en situation, der svarer til den, der foreligger i denne sag, har fastslået, at afviklingen af tidligere gæld, hvis formål er at redde virksomheden, ikke nødvendigvis indvirker på samhandelsvilkårene i strid med den fælles interesse, såsom når foranstaltningen ledsages af en omstruktureringsplan (jf. Domstolens dom af 14.11.1984, sag 323/82, Intermills mod Kommissionen, Sml. s. 3809, præmis 39).
- 96 Kommissionen har heroverfor gjort gældende, at den har taget de oplysninger, den portugisiske regering har fremsendt, i betragtning. Hvad angår anvendelsen af den nævnte meddelelse 94/C 368/05 har Kommissionen påpeget, at det er normalt både at undersøge hypotesen om en redningsstøtte og hypotesen om en omstrukturingsstøtte, som udgør de to led i en samlet transaktion, der har til formål at redde virksomheden på kort sigt for derefter at genskabe dens levedygtighed på lang sigt. Endelig har den med rette antaget, at den pågældende garanti ikke opfyldte de kriterier, der er fastsat i den nævnte meddelelse.

Rettens bemærkninger

- 97 Det skal indledningsvis bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at Kommissionen ved traktatens artikel 92, stk. 3, er tillagt en vid skønsmæssig beføjelse, hvis udøvelse indebærer, at den i EF-sammenhæng skal foretage komplicerede økonomiske og sociale vurderinger, og det påhviler derfor Retten at begrænse den prøvelse, som den foretager af sådanne vurderinger, til en kontrol med, om de processuelle forskrifter er overholdt, om begrundelsen er tilstrækkelig, om de faktiske omstændigheder er materielt korrekte samt til, om der foreligger et

åbenbart urigtigt skøn eller er begået magtfordrejning (jf. bl.a. dom af 21.3.1991, sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, præmis 34, og Rettens dom af 13.9.1995, forenede sager T-244/93 og T-486/93, TWD mod Kommissionen, Sml. II, s. 2265, præmis 82).

- 98 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen har tilsidesat meddelelse 94/C 368/05.
- 99 Selskabet er for det første af den opfattelse, at Kommissionen burde have analyseret den pågældende garanti på grundlag af de kriterier, der finder anvendelse på redningsstøtte, og ikke på grundlag af dem, der finder anvendelse på omstruktureringsstøtte.
- 100 Det fremgår imidlertid at den anfægtede beslutning [jf. betragtning 13, litra b)], at selv om Kommissionen ved indledningen af proceduren var af den opfattelse, at kriterierne for redningsstøtte til virksomheder ikke fandt anvendelse på den pågældende statsstøtte, bekræftede den i den anfægtede beslutning, at støtten på grundlag af oplysningerne fra den portugisiske regering udgjorde en redningsstøtte.
- 101 Kommissionen har imidlertid fremhævet, at statsgarantien, der blev stillet til fordel for EPAC, ikke opfylder de kriterier, der er fastlagt i den nævnte meddelelse for at kunne anses for en redningsstøtte, der er forenelig med fællesmarkedet, og har i den forbindelse foretaget en analyse af støtten med hensyn til de fire kriterier, der er fastlagt i meddelelsen [jf. betragtning 13, litra b)].
- 102 Det fremgår af ovenstående, at Kommissionen har foretaget en fuldstændig analyse af de undtagelser, der er fastsat i denne meddelelse, og bl.a. har foretaget en undersøgelse for så vidt angår redningsstøtte.

- 103 Det kan således konstateres, at sagsøgerens argument vedrørende en urigtig retlig kvalifikation af den pågældende foranstaltning henset til de ovennævnte rammebestemmelser savner grundlag.
- 104 For det andet har sagsøgeren påberåbt sig, at Kommissionen har begået en fejl ved anvendelsen af kriterierne for redningsstøtte.
- 105 Det bestemmes i punkt 3.1 den nævnte meddelelse vedrørende de generelle betingelser for godkendelse af redningsstøtte:

»For at kunne godkendes af Kommissionen [...] skal [redningsstøtte] således:

- bestå af kontant støtte i form af lånegarantier eller lån til normal markedsrente
- være begrænset til, hvad der er strengt nødvendigt for at sikre virksomhedens fortsatte beståen (f.eks. dækning af lønudgifter, rutinemæssige leverancer osv.)
- kun ydes i det tidsrum, der er nødvendigt for at få fastlagt de fornødne og gennemførlige saneringsforanstaltninger (normalt ikke over seks måneder)

— være begrundet i alvorlige sociale vanskeligheder og ikke have uacceptable virkninger for industrien i andre medlemsstater.«

- 106 Kommissionen har i den anfægtede beslutning anført, at disse betingelser ikke er opfyldt i sagen, da den rentesats på lånene, som EPAC opnåede, var nedsat, da varigheden af transaktionen overskred hovedreglen på seks måneder væsentligt, da garantibeløbet ikke kunne anses for det beløb, der var strengt nødvendigt for virksomhedens løbende drift, og endelig, da der ikke var påberåbt nogen tvungende sociale hensyn [jf. betragtning 13, litra b)].
- 107 Hvad angår den første betingelse vedrørende rentesatsen bemærkes, at det mål, Kommissionen forfølger ved at godkende redningsstøtte, er at medvirke til den økonomiske udvikling uden at påvirke samhandelen på en måde, der strider mod Fællesskabets interesser. Under denne synsvinkel er det ikke mere acceptabelt for et lån, der er opnået på grundlag af en statsgaranti, end for en støtte i form af lånet i sig selv, at rentesatsen for dette lån er gunstigere end den, der tilbydes på markedet.
- 108 Den rentesats, der blev tildelt sagsøgeren, er på 6,75% (Lisbor-satsen) for den garanterede del af lånet og på 6,75% + 1,2% (Lisbor-satsen + 1,2%) for den ikke garanterede del. I denne forbindelse kan sagsøgernes argumenter — støttet af en skrivelse fra Banco Chemical Finance, SA, som er medlem af det långivende bankkonsortium — ifølge hvilke den aftalte rentesats afspejler markedsvilkårene på dagen for underskrivelsen af den pågældende aftale, ikke anerkendes.
- 109 Det fremgår dels af den anfægtede beslutning, at Fællesskabets referencesats på den dato, da lånet blev ydet, var på 12,51%, hvilket i det foreliggende tilfælde må antages at være minimumssatsen, eftersom EPAC's vanskelige finansielle situation ville have medført, at selskabet ikke ville have kunnet opnå et lån på gunstigere vilkår end dem, der gjaldt for virksomheder i en afbalanceret finansiell situation

[jf. betragtning 13, litra d)]. I denne forbindelse har Kommissionen til besvarelse af Rettens spørgsmål fremlagt et notat, som dens tjenestegrene har sendt til den portugisiske regering, og hvori den samme sats er nævnt som referencesats for Portugal, hvilket gjorde det muligt på forhånd at beregne det støtteelement, der følger af ordninger om nedsættelse af renten på lån til investeringer.

- 110 Det fremgår endvidere af dokumenter fra det portugisiske finansministerium vedrørende gennemførelsen af rentabiliseringsplanen for EPAC, at den sats, der finder anvendelse på den garanterede del af lånet, er lavere end den portugisiske referencesats for 1995 på 12,98%.
- 111 Det kan således konstateres, at den portugisiske stat kendte referencesatsen, der antages at afspejle gennemsnitsniveauet for de gældende rentesatser for lån på mellemlang og på lang sigt, som Kommissionen anvender for at beregne støtteelementet. Det må ligeledes antages, at der i denne sag bevidst er blevet anvendt en rentesats, der ligger væsentligt under den nævnte referencesats.
- 112 Det fremgår af ovenstående, at Kommissionen uden at foretage et åbenbart urigtigt skøn har kunnet antage, at den over for EPAC accepterede rentesats var nedsat.
- 113 Hvad angår de øvrige betingelser, der fremgår af meddelelsen, skal det konstateres, at statsgarantien blev stillet for en periode på syv år, selv om den frist, der generelt er tilladt, er på seks måneder. Selv om Kommissionen erkender, at denne frist kan forlænges med henblik på, at der kan gennemføres en undersøgelse vedrørende omstrukturingsplanen, må det konstateres, at en frist på syv år ikke kan anses for rimelig i dette øjemed.

- 114 Det fremgår endvidere af de nævnte rammebestemmelser, at redningsstøtte gør det muligt midlertidigt at understøtte en virksomhed i det tidsrum, der er nødvendigt for at færdiggøre en hensigtsmæssig plan for afhjælpning af de finansielle vanskeligheder. Under disse omstændigheder kunne Kommissionen med føje antage, at en garanti på syv år ikke kunne udgøre en redningsstøtte og dette særligt henset til, at omstrukturingsplanen, der var bekendtgjort at skulle foreligge i 1997, aldrig er blevet fremsendt til Kommissionen.
- 115 Det fremgår endvidere ikke af sagen, at sagsøgeren og den portugisiske regering har påberåbt sig alvorlige sociale hensyn under den administrative procedure.
- 116 Under disse omstændigheder har Kommissionen ikke foretaget en urigtig retsanvendelse ved at antage, at kriterierne vedrørende redningsstøtte ikke var opfyldt.
- 117 Det følger af ovenstående, at det andet anbringende må forkastes.

3. Det tredje anbringende, tilsidesættelse af traktatens artikel 90 og 222

Parternes argumenter

- 118 Sagsøgeren har dels anført, at det fremgår af traktatens artikel 222, at Kommissionen under udøvelsen af de beføjelser, der er tillagt den i medfør af traktatens artikel 92 og 93, er forpligtet til at respektere ligebehandlingen af offentlige og private virksomheder, dels at selskabet ifølge sine vedtægter bør

anses for en offentlig virksomhed med hensyn til anvendelsen af de fællesskabsretlige konkurrenceregler. Det påhviler således Kommissionen i sager om statsstøtte ikke at forskelsbehandle offentlige og private investorer. Henset til sagsøgerens finansielle levedygtighed og den relevante retspraksis på området har Kommissionen tilsidesat ligebehandlingsprincippet. Det fremgår af retspraksis, at »det følger af nævnte ligebehandlingsprincip, at kapital, som staten direkte eller indirekte indskyder i en virksomhed på vilkår, der svarer til normale markedsvilkår, ikke kan anses for statsstøtte« (jf. dom af 21.3.1991, sag C-303/88, Italien mod Kommissionen, præmis 20).

- 119 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at der foreligger en overtrædelse af traktatens artikel 90, stk. 2, for så vidt som Kommissionen ikke har taget hensyn til den omstændighed, at de opgaver, sagsøgeren skal udføre, har et socialt formål og svarer til udførelsen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse. Da garantien var en helt nødvendig foranstaltning for EPAC's overlevelse, finder traktatens artikel 90, stk. 2, anvendelse i sagen, hvorfor en undtagelse fra hovedreglen om forbud mod samt suspension og tilbagesøgning af den påståede støtte er begrundet.
- 120 Kommissionen har for så vidt angår tilsidesættelsen af traktatens artikel 222 anført, at dens beslutning har til formål at genoprette ligebehandlingen af den offentlige virksomhed, der modtager støtten, og dennes konkurrenter.
- 121 Hvad angår den påståede tilsidesættelse af traktatens artikel 90, stk. 2, har Kommissionen gjort gældende, at sagsøgeren ikke har påvist, at den af staten er blevet overdraget forvaltningen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse i denne bestemmelses forstand.

Rettens bemærkninger

- 122 Hvad for det første angår Kommissionens påståede overtrædelse af princippet om ligebehandling af private og offentlige virksomheder skal det for det første fremhæves, at i medfør af traktatens artikel 90, stk. 1, finder konkurrencereglerne anvendelse på de to typer virksomheder, uden at der foretages en sondring mellem disse, og for det andet, at traktatens artikel 222 ikke er i strid med dette princip.
- 123 Ved at antage, at en støtte var uforenelig med fællesmarkedet, greb Kommissionen således på ingen måde ind i den offentlige ejendomsordning, men behandlede blot en offentlig og en privat ejer af en virksomhed lige (jf. dommen af 21.3.1991 i sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, præmis 24).
- 124 Det må derfor antages, at argumentet vedrørende tilsidesættelse af traktatens artikel 222 savner grundlag.
- 125 Hvad for det andet angår den påståede tilsidesættelse af traktatens artikel 90, stk. 2, fremgår det af denne artikel, at for at en undtagelse kan finde anvendelse, kræves det, at den pågældende virksomhed er blevet overdraget af de offentlige myndigheder at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomiske interesse, at anvendelsen af traktatens bestemmelser hindrer opfyldelsen af de særlige bestemmelser, som er betroet den, samt at dette ikke strider mod Fællesskabets interesse (jf. bl.a. Rettens dom af 27.2.1997, sag T-106/95, FFSA m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 229, præmis 173).
- 126 Virksomheder, der er blevet overdraget at udføre en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse, bør være overdraget denne opgave ved en retsakt fra en offentlig myndighed (jf. Domstolens dom af 21.3.1974, sag 127/73, BRT og

Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, Sml. s. 313, præmis 20, og af 18.6.1998, sag C-266/96, Corsica Ferries France, Sml. I, s. 3949, præmis 47).

- 127 Det kan imidlertid konstateres, at sagsøgeren ikke har fremlagt bevis for, at en opgave af denne art er blevet betroet selskabet.
- 128 Argumentet vedrørende tilsidesættelse af traktatens artikel 90, stk. 2, må derfor forkastes.
- 129 Det følger heraf, at det tredje anbringende må forkastes i sin helhed.

4. Det fjerde anbringende, tilsidesættelse af de almindelige principper om proportionalitet, retssikkerhed og den berettigede forventning

Parternes argumenter

- 130 Sagsøgeren har indledningsvis gjort gældende, at Kommissionen ikke har iagttaget »minimumskravet om en behandling, der står i rimeligt forhold til og er afbalanceret i forhold til de interesser, der er på spil«, når den krævede, at den ydede støtte afvikles og tilbagesøges. Det er sagsøgerens opfattelse, at staten, der er aktionær og skal forvalte almeninteresser, valgte den løsning, som greb mindst ind i de foreliggende interesser, da den foretrak en garanti frem for en opløsning af virksomheden eller en direkte støtte.

- 131 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at det var umuligt for den portugisiske stat at træffe de af Kommissionen krævede foranstaltninger, idet disse både var i strid med portugisisk ret og fællesskabsretten, for så vidt angår overholdelsen af kontraktlige forpligtelser. Staten kan ikke ensidigt fraskrive sig sine forpligtelser, som den har indgået aftale om med bankvirksomhederne, idet det alene er de nationale domstole, der har beføjelse til at fastslå, at garantien er ugyldig.
- 132 Endelig har sagsøgeren og bankvirksomhederne haft en berettiget forventning om, at den garanti, der blev stillet over for bankerne, var lovlig og således var omfattet af en behørig retsbeskyttelse, som er uforenelig med en kommissionsbeslutning, hvorved garantien kræves afviklet, og som medfører tilbagebetaling af den påståede støtte.
- 133 Med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt de krævede foranstaltninger er urimeligt indgribende, er det Kommissionens opfattelse, at det følger af traktaten og retspraksis, at det er nødvendigt at afvikle støtten for at genoprette den oprindelige situation (jf. Domstolens dom af 21.3.1990, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959, dommen af 21.3.1991 i sag C-305/89, Italien mod Kommissionen, og dom af 4.4.1995, sag C-348/93, Kommissionen mod Italien, Sml. I, s. 673). Det er anerkendt i retspraksis, at opløsning af den virksomhed, der har modtaget støtten, ikke kan løse en stat fra dens forpligtelse til at afvikle støtten (jf. Domstolens dom af 15.1.1986, sag 52/84, Kommissionen mod Belgien, Sml. s. 89).
- 134 Kommissionen har endvidere gjort gældende, at da hverken staten, modtageren selv eller bankerne har sikret sig, at anmeldelsesproceduren blev iagttaget, og dermed at støtten var lovlig, kan de ikke påberåbe sig en tilsidesættelse af princippet om den berettigede forventning (jf. Domstolens dom af 20.9.1990, sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437, generaladvokat Darmon's forslag til afgørelse til denne dom, Sml. I, s. 3445, og Domstolens dom af 24.10.1996, forenede sager C-329/93, C-62/95 og C-63/95, Tyskland m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 5151).

- 135 Kommissionen har endelig anført, at den portugisiske regering er forpligtet til at gennemføre de foranstaltninger, der er truffet i den anfægtede beslutning.

Rettens bemærkninger

- 136 Hvad for det første angår sagsøgerens argument vedrørende tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet som følge af kravet om afvikling og tilbagesøgning af støtte bemærkes, at ifølge fast retspraksis »kan tilbagesøgning af en ulovligt udbetalt statsstøtte for herved at genoprette den oprindelige situation principielt ikke betragtes som en foranstaltning, der ikke står i rimeligt forhold til formålene med traktatens bestemmelser om statsstøtte«. Tilbagesøgningen af den ulovlige støtte har i denne forbindelse til formål at genoprette den situation, der forelå, før støtten blev ydet (jf. Domstolens dom af 14.1.1997, sag C-169/95, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 135, præmis 47, og af 17.6.1999, Belgien mod Kommissionen, præmis 68).
- 137 Da Kommissionen lovligt har erklæret støtten uforenelig med fællesmarkedet, står afviklingen og tilbagesøgningen af den uberettiget modtagne støtte i rimeligt forhold til den konstaterede ulovlighed.
- 138 Hvad endvidere angår den påståede umulighed for den portugisiske stat for at gennemføre Kommissionens beslutning, skal det konstateres, at eventuelle vanskeligheder vedrørende fremgangsmåden eller andre forhold, der vedrører gennemførelsen af den anfægtede beslutning, ikke påvirker dennes lovlighed (jf. Domstolens ovennævnte dom af 14.9.1994 i sagen Spanien mod Kommissionen, præmis 80, og af 17.6.1999 i sagen Belgien mod Kommissionen, præmis 86).

- 139 Sagsøgeren har endelig gjort gældende, at selskabet har haft en berettiget forventning om, at den garanti, staten stillede over for bankkonsortiet, var lovlig.
- 140 Det skal indledningsvis konstateres, at i medfør af traktatens artikel 93, stk. 3, skal enhver påtænkt ny støtteforanstaltning anmeldes over for Kommissionen, inden den gennemføres, idet den ellers risikerer ikke at blive anset for lovlig (jf. Domstolens dom af 2.4.1998, sag C-367/95 P, Kommissionen mod Sytraval og Brink's France, Sml. I, s. 1719, præmis 35).
- 141 Den portugisiske stat har imidlertid ikke foretaget en sådan anmeldelse, selv om Kommissionen opfordrede den hertil i sin skrivelse af 31. oktober 1996.
- 142 Henset til, at den kontrol, Kommissionen udfører med hensyn til statsstøtte, er obligatorisk, kan EPAC principielt ikke have haft en berettiget forventning om, at den støtte, der blev ydet selskabet i strid med traktatens artikel 93, stk. 3, var lovlig (jf. Domstolens dom af 20.3.1997, sag C-24/95, Alcan Deutschland, Sml. I, s. 1591, præmis 43).
- 143 Det skal i den forbindelse bemærkes, at selv om sagsøgeren havde påberåbt sig ekstraordinære omstændigheder, der kunne have dannet grundlag for selskabets berettigede forventning, for at modsætte sig tilbagesøgningen af støtten, ville det tilkomme den nationale ret, der eventuelt havde fået sagen forelagt, at bedømme disse (jf. dommen i sagen Kommissionen mod Tyskland, præmis 16).
- 144 Da dette spørgsmål ikke ville være anderledes, uanset om der var tale om den berettigede forventning for støttemodtageren eller for støttemodtagerens kreditor, påhvilede det ligeledes bankkreditorerne at udvise den fornødne forsigtighed og

agtpågivenhed og foretage de nødvendige undersøgelser vedrørende støttens lovlighed.

145 Det fremgår af ovenstående, at det fjerde anbringende må forkastes.

146 Det følger heraf, at der må ske frifindelse i det hele for så vidt angår sag T-270/97.

Spørgsmålet, om det er ufornuddent at træffe afgørelse i sag T-204/97

Parternes argumenter

147 Kommissionen har gjort gældende, at beslutningen af 30. april 1997, hvorved den portugisiske stat blev pålagt foreløbigt at suspendere støtten i form af en statsgaranti, er et påbud om suspension som omhandlet i dommen i sagen Frankrig mod Kommissionen, og som i så henseende udgør en midlertidig foranstaltning, der er truffet, mens resultatet af undersøgelsen af støtten afventes. En sådan beslutning mister sin virkning, når der er truffet en endelig afgørelse, der tager stilling til sagens realitet. Den endelige beslutning erstatter således den foreløbige beslutning.

148 Kommissionen har bemærket, at den vedtog en endelig beslutning den 9. juli 1997, hvorved det blev konstateret, at støtten var uforenelig med traktaten, og hvorved Kommissionen krævede støtten afviklet og tilbagesøgt. Den pågældende medlemsstats forpligtelser og konsekvenserne for den støttemodtagende virksomhed følger således ikke længere af den foreløbige beslutning om suspension, men af den endelige beslutning. Den foreløbige beslutning er således »indgået« i den endelige beslutning.

- 149 Det er som følge heraf Kommissionens opfattelse, at den foreliggende sag er blevet uden genstand.
- 150 Sagsøgeren har heroverfor anført, at den foreliggende sag ikke har mistet sin genstand alene som følge af vedtagelsen af en endelig beslutning vedrørende den omtvistede statslige foranstaltning. Selskabet har gjort gældende, at den foreløbige beslutning har haft alvorlige konsekvenser for selskabets »interne forhold«.
- 151 Det er derfor vigtigt, at argumentet vedrørende den foreløbige beslutnings retsstridighed bliver bedømt af en domstol med henblik på at afgøre, om den portugisiske stat og EPAC er blevet fastholdt i en retsstridig situation i tiden mellem vedtagelsen af den foreløbige og den endelige beslutning.
- 152 Sagsøgeren har subsidiært gjort gældende, at såfremt den foreliggende sag skulle findes at være uden genstand, vil dette skyldes Kommissionen som følge af vedtagelsen af den endelige beslutning, og det vil derfor være urimeligt at pålægge selskabet de med sag T-204/97 forbundne sagsomkostninger.

Rettens bemærkninger

- 153 Det bemærkes indledningsvis, at det ved beslutningen af 30. april 1997 blev påbudt, at statsgarantien, der var stillet til fordel for EPAC, blev suspenderet. Ved beslutning af 9. juli 1997 konstaterede Kommissionen, at den pågældende

statslige foranstaltning var ulovlig, og påbød samtidig, at foranstaltningen blev afviklet inden for en frist på 15 dage fra forkyndelsen af beslutningen, og at støtteforanstaltningen blev tilbagesøgt ved tilbagebetaling inden for en frist på to måneder fra forkyndelsen af beslutningen med renteberegning fra den dag, hvor støtten blev ydet. Beslutningen af 9. juli 1997 blev forkyndt for den portugisiske stat den 18. juli 1997.

- 154 Det skal herefter undersøges, om sagsøgeren stadig har interesse i at anfægte den foreløbige beslutning. I den forbindelse bemærkes, at et annulationssøgsmål bliver uden genstand, når sagsøgerens retsstilling — uanset om der gives sagsøgeren medhold i påstanden — ikke vil blive ændret, selv om den anfægtede retsakt annulleres. I et sådant tilfælde må det derfor bestemmes, at det er ufornuddent at træffe afgørelse i sagen.
- 155 Hvad angår sagsøgerens interesse i, at det konstateres, at den foreløbige beslutning har haft selvstændige virkninger indtil vedtagelsen af den endelige beslutning, bemærkes, at det fremgår af EPAC's svar på Rettens skriftlige spørgsmål, at suspensionen af den omtvistede garanti ikke er blevet gennemført af den portugisiske stat. Sagsøgeren kan derfor ikke gøre gældende at have lidt et selvstændigt tab — uanset af hvilken art — som følge af den foreløbige beslutning.
- 156 Det fremgår i øvrigt, at beslutningen af 9. juli 1997 siden sin ikrafttræden har fratrækket den foreløbige beslutning enhver selvstændig retsvirkning som følge af karakteren af de foranstaltninger, den påbyder. Virkningerne af afviklingen og tilbagesøgningen af støtten fortrænger virkningerne af en simpel suspension.

- 157 EPAC erkendte under retsmødet i sin besvarelse af Rettens spørgsmål, at såfremt retten erklærede støtten for ulovlig, »ville interessen i at fortsætte sagen selvfølgelig være tilsvarende mindsket«.
- 158 Da Retten har stadfæstet Kommissionens beslutning, der således er blevet endelig, og som kræver støtten afviklet og tilbagebetalt og ikke blot suspenderet, har sagsøgeren herefter ikke nogen interesse i at opnå en annullation af den foreløbige beslutning.
- 159 Det følger heraf, at påstanden i sag T-204/97 er blevet uden genstand, hvorfor det ikke længere er fornødent at træffe afgørelse i sagen.

Sagsomkostningerne

I sag T-270/97

- 160 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har tabt sagen, pålægges det selskabet i henhold til Kommissionens påstand herom at betale sagens omkostninger.

I sag T-204/97

- ¹⁶¹ I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 6, er Retten frit stillet i sin afgørelse om sagens omkostninger, såfremt det er ufornuddent at træffe afgørelse om sagens genstand. Retten finder, henset til sagens omstændigheder, at sagsøgeren bør bære samtlige sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Femte Udvidede Afdeling)

1) Sag T-204/97 og sag T-270/97 forenes med henblik på dommen.

2) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes i sag T-270/97.

- 3) Det er uforholdende at træffe afgørelse i sag T-204/97.
- 4) Sagsøgeren bærer sine egne og Kommissionens omkostninger i sag T-270/97.
- 5) Sagsøgeren bærer sine egne og Kommissionens omkostninger i sag T-204/97.

Cooke

García-Valdecasas

Lindh

Pirrung

Vilaras

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 13. juni 2000.

H. Jung

Justitssekretær

J.D. Cooke

Afdelingsformand